

Miljöchef
Sofia Nordvall
sofia.nordvall@trelleborg.se
0410-73 45 50

li.remissvar@regeringskansliet.se
li.dl@regeringskansliet.se

Remiss av betänkande av Stärkt kontroll av fusk i livsmedelskedjan (SOU 2024:44)

Samhällsbyggnadsförvaltningen beslutar att lämna följande yttrande.

Ärendet

Livsmedelskedjan sträcker sig från jord till bord och omfattar allt från odling av grödor och uppfödning av djur till distribution, bearbetning och försäljning av livsmedel till konsumenter och omsätter miljarder i omsättning. De ekonomiska vinsterna av fusk är så omfattande, att risken för upptäckt är så liten, att möjligheterna att tjäna pengar drar till sig organiserad brottslighet och andra oseriösa aktörer.

I Sverige är kontrollansvaret i livsmedelskedjan uppdelad mellan ett stort antal kontrollmyndigheter, cirka 270 stycken, på nationell, regional och lokal nivå. Vissa myndigheter utför kontroll inom flera olika sakområden, andra inom enbart en begränsad del av ett sakområde

Enligt utredningen görs bedömningen att en ändamålsenlig fuskkontroll inte kan uppnås med nuvarande kontrollorganisation och att det idag inte utförs en sådan planerad fuskkontroll som avses i kontrollförordningen (EU-förordning 2017/652), alltså kontroll som ska utföras på grundval av en övergripande risk- och sårbarhetsanalys. Den fuskkontroll som utförs i Sverige i dag är huvudsakligen händelsestyrd och utförs till följd av konkreta misstankar, tips eller klagomål. Det finns inte någon nationell samordning eller gemensam planering som säkerställer att en enhetlig och effektiv fuskkontroll utförs på alla områden i hela landet.

Ansvar för planerad fuskkontroll centraliseras

Utredningen föreslår är att ansvaret för att utföra planerad fuskkontroll flyttas till Jordbruksverket, Kemikalieinspektionen och Livsmedelsverket. Genom att koncentrera ansvaret till de tre centrala myndigheterna skapas möjligheter att bygga upp en personalstyrka som både är specialiserad och tillräckligt stor samt har den beredskap och de resurser som krävs för att utföra den särskilda typ av kontroll som planerad fuskkontroll är. En centralisering underlättar också samverkan kring fuskkontrollen med andra nationella myndigheter.

Förslaget innebär att ansvaret för kontrollen ska följa den befintliga ansvarsfördelningen så att Jordbruksverket, Livsmedelsverket och Kemikalieinspektionen

behåller sina sakområden. Detta syftar till att behålla kopplingen mellan den ordinarie kontrollen och fuskkontrollen så att erfarenhet och kunskap inom respektive område kan tas till vara. Det innebär även att ansvaret för all planerad fuskkontroll centraliseras samtidigt som de centrala myndigheterna ges möjlighet att ta över avancerade ärenden som rör fusk.

Utredningen förslår att det ska inrättas en ny nationell operativ nationell kontrollstyrka, en operativ personalresurs, som ska vara anställd av Livsmedelsverket men som ska vara gemensam och kunna användas av alla tre centrala myndigheter vid utförande av fuskkontroll inom myndigheternas respektive områden. Genom denna gemensamma kontrollstyrka skapas möjligheter att rekrytera kvalificerad personal med en större variation av specialistkompetens. Kontrollstyrkan ska bestå av personal med blandade kompetenser och ska kunna verka inom livsmedelskedjans alla områden i hela landet, enligt de gemensamma prioriteringar som görs.

Uppgiftsskyldighet

Ett framgångsrikt arbete mot fusk kräver att kontrollmyndigheter kan dela relevanta uppgifter med varandra, inte minst för att kunna genomföra en heltäckande risk- och sårbarhetsanalys. Utredningens kartläggning visar att det finns sekretesslagstiftning som utgör hinder i form av otydliga bestämmelser som skapar en osäkerhet vid utlämning. Det finns även faktiska hinder med sekretess som i sammanhanget framstår som obefogade, eftersom uppgifterna kommer hanteras hos en annan myndighet.

Utredningens bedömning är att mycket av informationen som behövs i analysen är offentlig och kan inhämtas med en förbättrad dialog. Det finns däremot ett behov av sekretessbrytande uppgiftsskyldighet mellan de tre centrala myndigheterna samt för Skatteverket, som bedöms ha tillgång till information som kan vara avgörande för en effektiv fuskkontroll.

Ny lag om sanktionsavgifter mot fusk

Medlemsstaterna är enligt kontrollförordningen skyldiga att ha sanktioner på nationell nivå som är effektiva, avskräckande och proportionella. Eventuella ekonomiska sanktioner för fusk ska utformas så att de verkar vinsteliminierande. Någon särskild ekonomisk sanktion för fusk finns dock inte i Sverige i dag. Avsiktliga överträdelser av bestämmelser i livsmedelskedjan omfattas i stället av straffbestämmelser och förverkandereglerna. De åtalsanmälningar som upprättas leder sällan till några större påföljder. Utredningen föreslår därför en ny sanktionsavgift mot livsmedelsfusk som ska verka avskräckande. Sanktionsavgiften ska som huvudregel fastställas till två gånger beloppet som den ekonomiska fördelen av fusk innebär. Om beloppet inte kan beräknas ska avgiften i stället fastställas med hänsyn till omständigheterna i ärendet. Beloppet kan då fastställas till högst 50 miljoner kronor beroende på bland annat överträdelsens omfattning, varaktighet och ifall det varit uppsåtligt. Livsmedelsverket utses som ansvarig myndighet för att besluta om sanktionsavgifter gällande fusk. Livsmedelsverket föreslås även få möjligheten att meddela föreskrifter om skyldighet att anmäla ärenden som kan leda till sanktionsavgift till verket.

Finansiering

En grundförutsättning för ett fungerande arbete mot livsmedelsfusk är tillräcklig finansiering. Utredningen föreslår att den planerade fuskkontrollen ska vara skattefinansierad i alla delar av livsmedelskedjan. En avgiftsfinansiering för denna kontroll skulle inte bli rättvis eller konkurrensneutral, eftersom fuskkontrollen både är tidskrävande samtidigt som den inte kommer genomföras på alla anläggningar. Utredningen föreslår att befintliga finansieringslösningar kvarstår, vilket innebär att uppföljande eller händelsestyrda kontroller av fusk fortsatt kommer avgiftsfinansieras.

Förvaltningens bedömning

Samhällsbyggnadsförvaltningen ser positivt på förslagen som framförs i utredningen. Förvaltningen ser en stor vinst i att stärka kontrollen av fusk i livsmedelskedjan för att motverka brottslighet och verka för en likvärdig konkurrens i branschen. Förvaltningen håller med om att det inte är realistiskt att en liten kommun ska bygga upp den kompetens eller personalstyrka som skulle krävas för denna typ av kontroll då det både blir dyrt och ineffektivt eftersom denna typ av kontroll inte ska utföras hos samtliga verksamheter utan istället bli en sällanuppgift. Förvaltningen ser positivt på att flytta ansvaret till Jordbruksverket, Kemikalieinspektionen och Livsmedelsverket som då kan bygga upp en personalstyrka som både är specialiserad och tillräckligt stor samt har den beredskap och de resurser som krävs för att utföra den särskilda typ av kontroll som planerad fuskkontroll är.

Sofia Nordvall
Miljöchef

Kopia till ks_w3d3@trelleborg.se